

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור
היכל
תשיעי
שער
שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

יתרו

(חלק בא — שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלוש לבריאה

שנת הקהל

מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2023
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

יתרו

דידן גופא, „ויחן שם“⁵, היינו ש„שם“ דוקא נתקיים, „ויחן“ לשון יחיד („כאיש אחד בלב אחד“) אבל לא ב„שאר כל החניות“.

ואדרבה – רק מכאן שמענו ששאר החניות היו בתרעומות ובמחלוקת, מיתורא דקרא „שם“, שכן, מה שנאמר בכתובים „ויחנו“ – אפשר לפרשו כפשוטו, שהחונים הם כמה אנשים ושבתים (שונים) וכו', אבל אין ביניהם כלל מחלוקת או תרעומות זה על זה.

אבל עדיין השאלה במקומה: למה העתיק רש"י מן הכתוב גם את התיבה הבאה, „ישראל“⁶?

ואדרבה: העתקת התיבה „ישראל“ אף מקשה על פירושו של רש"י, שהרי מאחר שנאמר „ישראל“, שפירושו שכל בני ישראל נזכרים ככלל (עם) תתא, נמצא שהלשון „ויחן“ בלשון יחיד אכן מתאימה כאן; ומנא לן לדייק שהכוונה היא „כאיש אחד בלב אחד“?

(5) משא"כ במכילתא שממשיך ודריש תיבת „שם“ לדרשא אחרינא: שם, מגיד שאמר להם כו'. וכ"ה ביל"ש פרשתנו עה"פ (רמז ערה בסופו). ועד"ז במדרש לקח טוב ומדרש שכל טוב. אבל ראה זית רענן ליל"ש שם, ולהעיר מפי' מהרז"ו לויק"ר שם.

(6) להעיר שליתא בדפוס שני ובכמה כתי"ר רש"י.

(7) ול' יחיד נאמר לא רק כאשר נאמר לשון „העם“ שמדגיש שהם מציאות אחת, כ"א גם כאשר נאמר „ישראל“, כבפרשתנו (ראה בשלח יד, ל-לא: וירא ישראל) ובכ"מ. וראה לקמן בפנים.

א. על הפסוקי „ויחן שם ישראל נגד ההר“ פירש רש"י: „ויחן שם ישראל – כאיש אחד בלב אחד אבל שאר כל החניות בתרעומות² ובמחלוקת“.

בפשטות נראה³ שכוונת רש"י היא לדייק ולפרש כבמכילתא⁴: נאמר כאן „ויחן“ לשון יחיד, שלא כבכל מקום שהלשון היא „ויחנו“ לשון רבים, ועל כך ביאר רש"י דהיינו משום שחני' זו היתה „כאיש אחד בלב אחד אבל שאר כל החניות בתרעומות ובמחלוקת“ (ולכן ככל מקום נאמר „ויחנו“ לשון רבים).

אבל לפי זה צריך להבין: מאחר שכל דיוקו של רש"י הוא מן הנאמר „ויחן (לשון יחיד)“ ה' לו להעתיק מן הכתוב בראש פירושו את תיבת „ויחן“ בלבד; ולמה העתיק גם את התיבות „שם ישראל“?

לענין הוספת „שם“ – יש לומר: לשיטת רש"י, גם מה ש„שאר כל החניות בתרעומות ובמחלוקת“ למדנו לא רק מזה שנאמר בהן „ויחנו“ לשון רבים (כבמכילתא), אלא מן הכתוב

(1) פרשתנו יט, ב.

(2) בדפוס א' וב' וכמה כתי"ר רש"י: אבל כל שאר החניות בתרעומות ובמחלוקת.

(3) כמ"ש בדבק טוב, דקדוקי רש"י (באר רחובות), ועוד.

(4) עה"פ. ועד"ז בפדר"א פמ"א. ויק"ר פ"ט, ט (פתיחתא דאיכ"ר כ. כ. פסיקתא דר"כ פ"ב. תנחומא (באבער) פרשתנו ט. יל"ש פרשתנו רמז רעג).

במכילתא נאמר „כאן הושוו (כולם) לב אחד“¹⁴, ואילו רש"י פירט „כאיש אחד בלב אחד“¹⁵. (ב) במכילתא נאמר „נוסעים כו' וחונים במחלוקת“¹⁶, ואילו רש"י בפירושו נקט שתי לשונות – „בתרעומות ובמחלוקת“. (ג) במכילתא מסיים „לכך נאמר ויחן שם ישראל נגד ההר“¹⁷, אבל רש"י לא העתיק מן הכתוב אלא את התיבות „ויחן שם ישראל“, ולא את ההמשך „נגד ההר“.

ד. ועוד צריך להבין, דהנה מצינו תוכן שוה לפירוש רש"י כאן, אלא שבשינויים, גם בפירושו בפרשה הקודמת:

על הפסוק¹⁸, „וישאו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נוסע אחריהם“, פירש רש"י „נוסע אחריהם – בלב אחד

ב. לכאורה אפשר לומר שהכרחו של רש"י הוא לא (כל-כך) מהלשון „ויחן“ כשלעצמה, אלא מן השינוי שבתוך פסוק זה גופא: בתחילת הפסוק נאמר „ויחננו במדבר“ (לשון רבים) ותיכף לאחרי זה נאמר „ויחן שם“ (לשון יחיד) – ומזה ששינה הכתוב מ„ויחננו“ ל„ויחן“ בהמשך אחד, מוכח ש„נגד ההר“ נעשו „כאיש אחד בלב אחד“.

אבל צריך להבין: מצינו בכמה מקומות בתורה שמופיעות בנוגע לעם ישראל שתי הלשונות – לשון רבים ולשון יחיד – באותו הפסוק ובהמשך אחד, כגון להלן בפרשתנו¹⁹: „וירא העם וינעו ויעמדו מרחוק“, וכן בפרשה הקודמת²⁰: „וירא ישראל את היד הגדולה כו' ויראו העם גו' ויאמינו גו'“²¹.

ג. עוד צריך להבין: בפשטות, מקורו של פירוש רש"י הוא במכילתא²², אבל לשון המכילתא היא „כל מקום שהוא אומר ויסעו ויחנו נוסעים במחלוקת וחונים במחלוקת אבל כאן הושוו (כולם)²³ לב אחד לכך נאמר ויחן שם ישראל נגד ההר“.

וכמה שינויים יש כאן בין לשון רש"י ולשון המכילתא²⁴, ומהם: (א)

(8) כ, טו.

(9) יד, לא.

(10) אבל יתרה בפרשתנו, דשם הלשון יחיד הוא בענין אחר (וירא) מהתיבות שנאמרו בל' רבים (וינעו ויעמדו. ויראו, ויאמינו). משא"כ בפרשתנו דשניהם בענין אחד (ויחנו, ויחן).

(11) אבל י"ל שמקורו ממדרשים הנ"ל הערה

4. וראה לקמן בפנים.

(12) כ"ה במכילתא מהדורת הארואוויץ.

(13) נוסף על שינוי הנ"ל ס"א דבמכילתא וכן

במדרשים הנ"ל) מדייק לשון א) „ויחנו“ דבכ"מ, (ב) מדייק גם ל' „ויסעו“. וראה לקמן הערה 42. (14) ובויק"ר שם: נעשו כולם חני' אחת. ובאיכ"ר:

נעשו כולם הומוניא. ובפדר"כ ותחומא: הושוו כולם ונעשו אגודה אחת*. וביל"ש: כשבאו לסיני הושוו כולם אגודה אחת. נעשו הומוניא אחת.

(15) ובתיב"ע כאן: בלב מייחד.

(16) ועד"ז בשאר מדרשים הנ"ל.

(17) כ"ה בדפוסי מכילתא שלפנינו וביל"ש שם. ובמכילתא שעם פי' המלבי"ם „לכך נאמר ויחן“.

(18) בשלח יד, יו"ד.

(* בפסיקתא (ני. תשכ"ב): אלא כשבאו לרפידיים הושוו כו' אחת (וכ"ה בתחומא שם) שני יסעו מרפידיים ויבואו מדבר סיני. ומנין שהושוו כולם ונעשו אגודה אחת שני' ויחנו שם ישראל אין כתיב כאן אלא ויחן כו'. ובפסיקתא הוצאת באבער: אלא כשבאו מרפידיים הושוו כו' אחת ויחנו שם אין כתיב כאן אלא ויחן שם ישראל (וראה שינויי נוסחאות בהוצאת ני. שם).

הדבר נאמר בלשון רבים, שהרי אין כאן ענין שיאחד אותם לכלל אחד.

משא"כ כשמדובר אודות רגש הלב, מחשבת השכל וכיוצא בזה, של רבים – והרי בזה, "אין דעותיהם (או רגשותיהם וכו') שוות"²², ולעולם יש כאן אופנים רבים²³ – אזי הדבר נאמר בלשון רבים.

ולפיכך אין כל תמיהה במה שמצינו שהכתוב נוקט בנוגע לכלל העם והאומה את שתי הלשונויות, הן לשון רבים והן לשון יחיד, ולפעמים אף מצרפן בפסוק אחד, שכן הדבר תלוי – כלפי מה אמורה לשון זו.

וכמו שאנו מוצאים בפסוק הנ"ל, "וירא ישראל את היד הגדולה גו' וייראו העם גו' ויאמינו גו'": ענין "וירא ישראל", שפירושו ראי' כפשוטה (ראיית "אשר עשה ה' במצרים"), כל ישראל היו שוים בו (ולכן נאמר "וירא" לשון יחיד); ואילו בענין "וייראו העם את ה' ויאמינו בה" בודאי היו כמה וכמה דרגות, והי' זה "וייראו", "ויאמינו" (לשון רבים) – בכל אחד באופן שונה מזולתו²⁴.

ועל-דרך-זה בנוגע לפסוק "וירא העם וינעו ויעמדו מרחוק": בענין "וירא", ראי' כפשוטה, היו כולם שוים – ראי' אחת (שאיחדה את כולם כאחד), כנ"ל; משא"כ "וינעו" וכן "ויעמדו מרחוק", ענינים השייכים

כאיש אחד". הרי ששם אכן אין רש"י מעתיק מן הכתוב (גם) את התיבה "מצרים (נוסע אחריהם)", שלא כבפירושו כאן, שהעתיק התיבה "ישראל" – והטעם בפשטות הוא, כנ"ל, לפי שתיבה זו סותרת את הדיוק מ"נוסע" לשון יחיד, מאחר שלשון זו קאי על העם בתור כלל אחד.

אלא שגם שם יש לשאול: (א) סוף-סוף בכתוב נאמר "מצרים נוסע אחריהם", והרי זה סותר את דיוקו של רש"י, "בלב אחד כאיש אחד"¹⁹!

(ב) מהו שהעתיק רש"י שם מן הכתוב (גם) את התיבה "אחריהם"?

(ג) בפירושו כאן בפרשתנו סדר הדברים הוא "כאיש אחד בלב אחד", ואילו שם – "בלב אחד כאיש אחד"²⁰.

ה. והביאור בכל זה:

כאשר הכתוב נוקט ביחס לרבים או לעם שלם לעתים לשון רבים ולעתים לשון יחיד – על-דרך הפשט מסתבר לומר שזהו דוקא ביחס לפעולה, כי בזה יש שני אופנים: כשהפעולה נעשית על-ידי רבים באופן אחד ושוה, יש מקום לציין את כולם כיחיד, מאחר שהפעולה הנעשית אחת היא²¹; ואילו כשהפעולה נעשית באופנים רבים על-ידי אנשים שונים מתוך הקבוצה (העם),

19) ראה מדרש שכל טוב שם: דרך המקרא לקרות הגוי לשון יחיד כדכתיב (בשלח יד, כג) ויאמר מצרים אנוסה, ישראל נושע בה' (ישעי' מה, יז), וכל דומיהן, אלא רבותינו אמרו נוסעים אין כתיב כאן אלא נוסע כו'. וראה חזקוני בשלח שם. דקדוקי רש"י (מירא דכיא) שם.

20) ראה גם שם אפרים (להרא"ז מרגליות) לפרש"י כאן.

21) וראה לקמן הערה 42.

22) ראה סנהדרין לח, א.

23) ראה תניא בהקדמה.

24) ולהעיר משינוי הלשון: בפרשתנו יט, ח: ויענו כל העם יחדיו. וכמשפטים כד, ג: ויענו כל העם קול אחד. ובראב"ע שם: כאילו הוא איש אחד. וראה ראב"ע פרשתנו שם, ובלך יג, ו. ואכ"מ.

לרגש הלב, לחרדה וכיוצא בזה, מתאים לאמרם בלשון רבים מצד ריבוי האופנים והחילוקים שבזה.²⁵

ו. והנה, בפסוק „פרעה הקריב וישאו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נוסע אחריהם” ההדגשה אינה על „נוסע”²⁶ – פעולת הנסיעה, אלא על „אחריהם” – המכוון שבנסיעה זו, שהיתה זו רדיפה „אחריהם”, כתוצאה מענין „ויהפך לבב פרעה ועבדיו”, דהיינו רשעותם וכוונותיהם הרעות –

והרי בדבר זה לא היו כל המצריים שוים, ובדאי היו בזה חילוקי מדרגות: פרעה, חרטומי מצרים, „הירא את דבר ה'”²⁷ ואלו שלא יראו את דבר ה', ובפרט – אלו שהתחננו באזני פרעה להוציא את בני ישראל ממצרים; ואם כן, לכאורה ה' הכתוב צריך לומר „נוסעים” בלשון רבים.

ועל כך מפרש ומחדש רש"י „בלב אחד כאיש אחד” – אדרבה, מה שנאמר „נוסע” לשון יחיד הרי זה דוקא מפני שנסיעתם היתה „אחריהם”, לרדוף אחרי בני ישראל²⁸, כי רדיפתם אחרי בני ישראל היתה (לא כפי שהי' ניתן לפרש, מתוך חילוקים מצד (ועל-דרך) הסוגים השונים הנ"ל, אלא כולם

ז. על-דרך-זה מובן בפירוש הפסוק „ויחן שם ישראל נגד ההר”:

אודות עצם החני' (במוכנה הפשוט) של בני ישראל במקום ההוא הודיענו כבר הכתוב לעיל – „ויחננו במדבר”; ואם כן בהכרח לומר שההוספה „ויחן שם ישראל נגד ההר” באה כביאור על „ויחננו” – לבאר את ארץ החני'³¹ וההכנה לקבלת התורה העתידה להתקיים במקום זה.

(29) מתאים לפרש"י שם „כשר שבמצרים הרוג טוב שבנחשים כו'” – ראה בארוכה לקו"ש חט"ז ע' 154 ואילך.

(30) ולכן מביא רש"י „ד"א והנה מצרים נוסע אחריהם ראו שר של מצרים נוסע מן השמים לעזור למצרים”, שדוקא עפ"י מובן (וימתק) הלשון „נוצרים נוסע אחריהם”. ולכן העתיק תיבות אלו בפירושו עה"פ (אף שקאי בהד"ה על תיבות „נוסע אחריהם”).

(31) ראה שכל טוב עה"פ כאן: מה ת"ל והלא כבר נאמר ויחננו במדבר אלא כל מקום שנאמר ויסעו ויחננו נוסעין במחלוקת אבל כאן כתיב ויחננו וכתיב ויחן תחלה ויחננו במחלוקת ולבסוף ויחן, הושוו כולם לב אחד. וראה עה"ד טוב (להרחי"ו) פרשתנו עה"פ. וראה רלב"ג ומלבי"ם כאן.

(* אבל אין לומר דלפ"י הא' קשה דבפסוק נאמר „וישאו בני” את עיניהם והנה מצרים נוסע אחריהם” חה שהיו „בלב אחד כאיש אחד” לא ראו ישראל, דלפ"י הוצרך רש"י להעתיק בפ"י הב' גם התיבות שלפנ"ז „וישאו בני” את עיניהם.

ו"ל לפ"י הא', דמאופן נסיעתם – רדיפתם – אחריהם ראו (הבחנין) שבכולם היא אותה השנאה כו', או שב„נוסע” ל' יחיד, סיפר הכתוב המציאות שכן ה'. וראה שיחת ש"פ משפטים תש"מ. ואכ"מ.

(25) דהרי „ויעמדו” אין פירושו רק עמידה בפועל שבוה משתווים כולם (כבפרשתנו שם, יח) כ"א „היו נרתעין לאחוריהם כו'” (פרש"י שם), שענינו יראה וחרדה, שהי' בכ"א באופן שלו. אבל להעיר מפרשתנו יט, טז (ויחרד העם), שם, יז (ויתיצבו).

(26) במכילתא: נוסעים אין כתיב כאן אלא נוסע מגיד כו'.

(27) ראה פרש"י שם, ז.

(28) ראה בחיי שם: ועל דרך הפשט למד שהיו מצרים לב אחד כאיש אחד לבא על ישראל.

ועולה השאלה:

אחד³⁵, באיחוד זה עם זה, אבל לא שכן ה' מצד עמידתם (לפי דרגותיהם בהכנה וברצון) „נגד ההר“ לקבל את התורה.

ואחדות זו עוררה אותם להיות „בלב אחד“, שיהיו כולם שוים בלבם ברצון אחד לקבל את התורה³⁶.

ח. וזהו גם השינוי וההפרש בין „בלב אחד כאיש אחד“ האמור במצרים ובין „כאיש אחד בלב אחד“ שבבני ישראל:

במצרים, זה שנעשו „כאיש אחד“ ה' מסובב מהיותם „בלב אחד“ בענין „נוסע אחריהם“, אחרי בני ישראל, ואילו הם כשלעצמם בתור „מצרים“ לא היו כולם כאחד³⁷. ולכן העתיק שם רש"י מן הכתוב רק את התיבות „נוסע אחריהם“, ולא את התיבה שלפניהן – „מצרים (נוסע אחריהם)“³⁸.

הרי ההכנה הנפשית, ביחד עם הרצון וההכנה למתן תורה, היו בכל אחד מישראל באופן שונה מזולתו – איש איש לפי מדרגתו ומצבו הרוחני; החל במשה, אהרן ושבעים הזקנים, המשיך בדרגות השונות של שאר בני ישראל, וכלה בדרגתם של אלו מישראל (שבקצה השני) שטענו (אפילו לאחר נס קריעת ים סוף) „היש ה' בקרבנו“³² וכיוצא בזה.

ולפי זה אף כאן ה' הכתוב צריך לומר „ויחננו שם ישראל (נגד ההר)“³³ – בלשון רבים³⁴.

ואת זאת מיישב רש"י בהעתיקו מן הכתוב את התיבות „ויחנן שם ישראל“ (אך ללא התיבות „נגד ההר“), היינו שכונות הכתוב כאן היא שבתור „ישראל“ היו כל בני העם „כאיש

(32) בשלח יז, ז. ופשיטא שלא כל העם שאלו כן.

(33) בראב"ע עה"פ כאן: כי ראשי המטות והזקנים חנו נגד ההר בעבור כבודם, על כן הזכיר ויחנן כי מועטים היו. אבל נוסף ע"ז שבפשוט עדיין לא ידוע כאן שהיו מחיצות מחיצות (פרש"י פרשתנו שם, כד. וראה ראב"ע שם, יז) הרי דוחק לומר ל' יחיד כיון שהיו מועטים. ואמחז"ל מיעוט רבים שנים (נסמן לקמן ע' 111 הערה 21).

ברמב"ן (פסוק א): ויתכן שהבדילו מתוכם כל האספסוף אשר בקרבם וחננו בני ישראל לבדם לפני ההר וערב רב אחריהם, כי לישראל יתן התורה כו' וזה טעם ויחנן שם ישראל. אבל כן אפשר לפרש גם באם ה' כתוב „ויחננו שם ישראל“, לאחרי „ויחננו במדבר“. וראה טור הארוך כאן. ולהעיר מפרש"י בד"ה הראשון: מה ביאתן למדבר סיני בתשובה אף נסיעתן מרפידים בתשובה. וברא"ם שם. ואכ"מ.

(34) להעיר מהגירסא בא' מכת"י רש"י שתת"י: כאילו היו איש אחד.

(35) ראה מהר"ז הנ"ל הערה 5.

(36) ההכרח לפרש שכולם היו לא רק „כאיש אחד“ (באחדות ביניהם), כ"א גם „בלב אחד“, ברצון שווה לקבלת התורה – אף שלכאורה צ"ל חילוקים בין א' להשני בהכנה נפשית למ"ת, כנ"ל – דאלתה"כ ה' צ"ל „ויחננו“, מצד לבם (שה"ז עיקר גם בחנ"י – משא"כ לבושים וכיו"ב). ובפרט שכשישי שינוי, אפ"ל גם – מחלוקת הלבבות.

(37) ראה פרש"י בשלח טו, ה ד"ה כמו אבן. (38) ובמכילתא שמפרש: מגיד שנעשו כולן תורמיות תורמיות* כאיש אחד מכאן למדה המלכות להיות מנהיגת תורמיות תורמיות*, מעתיק „והנה מצרים נוסע אחריהם“. שזה שהיו כאיש אחד היינו (לא לפי שהיו בלב אחד נגד ישראל, כ"א) שהיו כתות, מחנות, חבורות (כדרך

(* כ"ה במכילתא לפנינו. וביל"ש: טורמיות טורמיות. וכ"ה בעוד גירסא – ראה מכילתא הוצאת הארואיגן. ראה ערך השלם שנסמן בפנים ההערה.

כאן שני ענינים: „כאיש אחד” – האחדות בין בני ישראל, ובלבב אחד” – רצון אחד לקבלת התורה, יובן גם כפל הלשון בהמשך לשון רש”י, „אבל שאר כל החניות בתרעומות ובמחלוקת”:

מאחר שהכתוב מדגיש „ויחן שם ישראל”, מובן שאחדות זו היתה „שם” דוקא, בהר סיני; „אבל שאר כל החניות בתרעומות ובמחלוקת”⁴²: בכל שאר החניות הי’ היפך האחדות בשני הענינים – (א) „מחלוקת” ביניהם, ההיפך מ„איש אחד”, (ב) „תרעומות” כלפי הקב”ה – ההיפך מ„בלבב אחד” (לקבלת התורה)⁴³.

י. מיינה של תורה בפירוש רש”י:

העולם כפי שהוא מצד עצמו הוא רשות הרבים⁴⁴ – מקום שבו אין ניכר לעין הקשר והשייכות של דבר אחד לזולתו⁴⁵.

וענין זה בא לידי ביטוי גם –

42 אבל אינו מדייק ל’ „ויסעו”, ויחנו” ל’ רבים הנאמר בכל מקום כבמכילתא ומדרשים הנ”ל (כהובא בתחלת השיחה), כי מכיון שהמדובר בפעולה נסיעה וחני’, הר”ז נעשה ע”י כ”א באופנו. ואין הכרח לומר ל’ יחיד. והמבואר לעיל ס”ה בתחלתו הוא רק דכאשר רבים עושים הפעולה באופן אחד יתכן לומר ל’ יחיד, אבל אין מוכרח שנוסעים וחונים במחלוקת באם נאמר ל’ רבים, כנ”ל בפנים ס”א.

43 ובמכילתא ומדרשים הנ”ל נאמר רק הל’ מחלוקת, מריבה, כי גם „ויחן” אין פי’ „כאיש אחד” כנ”ל הערה 40.

אבל י”ל שבפסיקתא, תנחומא ויל”ש הנ”ל מדגיש ב’ הענינים „והיו חלוקין אלו על אלו (מחלוקת) והיו אומרים בכל שעה נתנה ראש ונשובה מצרימה” (נגד הקב”ה).

44 תניא ספ”ג.

45 ראה לקו”ש חט”ו ע’ 47.

משא”כ בישראל היתה האחדות (כאיש אחד”) מצד זה גופא ש„ישראל” הם – „כאיש אחד”. ולכן, כאן העתיק והדגיש רש”י את הלשון „ויחן שם ישראל”³⁹; ואחדות זו עוררה אותם להיות „בלבב אחד” – לקבלת התורה.

אמנם, לפי המכילתא אחדותם התבטאה בכך ש„הושוו (כולם) לב אחד”⁴⁰ – שכל בני ישראל השתוו זה לזה בלבב ורצון אחד לקבלת התורה⁴¹. ולכן מסיים „לכך נאמר ויחן שם ישראל נגד ההר”.

ט. עליפי הנ”ל, שלפירוש רש”י היו

מלחמה) – ראה ערוך ערך טורמיות. ערוך השלם שם.

39 וי”ל דזה שהיו „כאיש אחד” בהכנה למ”ת והכתוב מספרו, כי במ”ת נעשו בני אומה יחידה מובדלת בפ”ע, וכההקדמה לזה הוצרך להיות „ויחן שם ישראל” שיתאחדו להיות „כאיש אחד”. וראה צפע”נ דלקמן הערה 50.

40 ולפי’ להמכילתא זה שנאמר ויחן ל’ יחיד הוא לא כי נעשו כאיש אחד, אלא מצד שהושוו זל”ו ואין מחלוקת ביניהם. ועד”ז ויתירה מזו במדרשים הנ”ל, דהל’ „ויחן” מורה רק על השלום ביניהם (כהתחלה בויק”ר שם „גדול השלום”, וכן בפסיקתא ותנחומא שמסיים „אומה שהיא אוהבת שלום”), שהם „אגודה אחת”, „הומניא אחת”, „חני’ אחת” * (כנ”ל הערה 14), אבל לא „כאיש אחד”. וראה ראבי”ע הנ”ל הערה 24, לקמן הערה 43 ובהערה 50.

41 ראה גם בחיי כאן. ולפי’ מסתבר לומר בהמקור דפרש”י זה הוא לא דברי המכילתא הנ”ל, כיא המדרשים הנ”ל הערה 4. וראה רד”ל לפדר”א שם סק”ו (ובהגהה שם אות ד). וראה לקמן הערה 43.

* ועד”ז הוא לפי’ המכילתא בבשלח שם, דלא היו „כאיש אחד” כ”א מתאר אופן נסיעתן בפועל, כנ”ל הערה 38. ובמדרש לקח טוב שם: כולן כאיש אחד.

ובפרט – במין המדבר בפני עצמו: הקב"ה ברא את בני האדם באופן ש"אין אחד מהם דומה לחבירו"⁴⁶, ו"אין דעותיהם שוות"²²; והדבר משפיע אף על הפעולות, הנעשות על-פי השכל והרגש של האדם, שפעולותיו של אדם אחד אינן בדומה, ועד שהן אפילו מנוגדות, לפעולותיו של זולתו.

ואילו ענין האחדות בעולם קשור לגילוי של בוראו האחד – ה' אחד⁴⁷, שלמעלה מהעולם.

ועפ"ז יש לבאר את החילוק בין המכילתא לפירוש רש"י:

גילוי ה' אחד בעולם נפעל על-ידי שני דברים שלמעלה מהעולם – התורה וישראל⁴⁸, אשר בשבילם נברא העולם⁴⁹.

לפי המכילתא, הגילוי של (מתן) התורה, שלמעלה מהעולם, פעל על בני ישראל אף קודם לכן, בזמן של ערב מתן תורה, שכבר באותה שעה, נבואם אל מדבר סיני, "הושוו כולם לב אחד"⁵⁰ לקבל את התורה⁵¹.

(46) סנהדרין לו, ס"א.

(47) ראה תניא שם.

(48) ב"ר פ"א, ד.

(49) רש"י ר"פ בראשית. ועוד.

(50) עפמ"ש בצפ"ג מהד"ת (צ, ב. ועוד):

צבור מציאות תוארי לא חל רק על ישראל לאחר מ"ת כו* יומתק זה שלהמכילתא מכיון שהי' בפונעל לפני מ"ת הושוו כולם לב אחד, ולא כאיש אחד. וראה מ"ש בגליון המו"נ (ח"ג פ"ב) בצפ"ג דברים (ע' תז): ואח"כ בשעת מ"ת חזרו ונעשו מהפרטים כלל אחד. וראה בהנסמן לקמן הערה 57.

(51) ראה תו"א פרשתנו (סו, ג): ובשבוע הז'

(* בצפ"ג שם ממש"ד: ורק כשהן בא"י. ועד"ז

ואילו לפי פירוש רש"י, פשוטו של מקרא, מאחר שבפועל הי' זה בזמן שלפני מתן תורה, אי אפשר לומר שהגילויי שבעתיד פעל עליהם למפרע את האחדות, אלא האחדות באה מצד בני ישראל גופא⁵² – מצד בחינת יחידה שבנשמות ישראל, שלמעלה ממדרגת טעם ודעת (שעלי' נאמר ש"אין דעותיהן שוות"). נקודת היהדות השורה בעיקר (לא כמות, אלא) בלב⁵³ (ונתגלתה בישראל ביציאתם ממצרים⁵⁴) היא שהשפיעה ופעלה בהם, ויחן שם ישראל – כאיש אחד⁵⁵.

וזה גופא – עמידתם במצב של "כאיש אחד" מצד גילוי נקודת היהדות – עורר בהם את הרצון והתשוקה לקבלת התורה, "בלב אחד".

יא. אע"פ שהאחדות האמתית מקורה בנקודת היהדות, יחידה שבנפש, שהיא בחינה שישנה רק⁵⁶ בישראל⁵⁷, מכל מקום, כיון ש"את זה

ביום הג' בו הוא כאלו כבר נכנסה כל השבוע ונעשו אז ישראל מוכנים ועומדים לקבל בחי' ביטול זה. וראה שם קט, ג.

(52) ראה לקו"ש ח"ט ע' 112.

(53) ראה המשך תער"ב ח"א פל"ה. וראה

תו"א צד, סע"ד ואילך. שערי אורה ד"ה וקבל פט"ז ואילך. ועוד.

(54) שהרי אז נתגלה זה שישאל הם מאמינים בני מאמינים (ראה לקו"ש חט"ז ס"ע 53 ואילך. וש"נ).

(55) וראה לקו"ש ח"ג ע' 136.

(56) לקו"ת תצא לו, ג. ובכ"מ.

(57) ולכן הענין דצבור וקהל הוא רק בישראל ולא בב"נ (ראה נזיר ס"א, ריש ע"ב). צפ"ג

כתב בצפ"ג הל' ברכות פ"י הי"א. שו"ת צפ"ג (ווארשא) סקמ"ג ס"ב. וראה לקו"ש ח"ח ע' 113 ס"יא ובהערה 77.

ועי' שהם מכירים ומרגישים בכח האלקי (שענינו הוא אחדות) נפעל גם בהם ענין מסוים של אחדות – בדוגמת האחדות שבישראל (אבל לא ממש כמותה, לפי שאין להם היכולת (כמו לבני ישראל) להכיר ולהרגיש בבחינת האלקות שלמעלה לגמרי מן העולמות, אשר דוקא מצד בחינה זו באלקות נעשית האחדות האמתית, „כאיש אחד“).

וענין זה – שלאחר מתן תורה גם לאומות העולם יש שייכות לבחינת אלקות כו' שלמעלה מן השכל (ומהתחלקות) – מתבטא בפסק הלכה, שקיום שבע מצוות בני נח צריך להיות לא „מפני הכרע הדעת“ (ואפילו לא מצד ציווי הקב"ה לאדם הראשון ולנח), אלא – „מפני שצוה הקב"ה בהן בתורה והודיענו על-ידי משה רבינו שבני נח מקודם נצטוו בהם“⁶³.

וכיון ש„כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם“⁶⁴, היינו שעבורו נברא כל העולם כולו (למזן סוג הדומם ועד סוג המדבר), ועליו מוטל לעשותו „רשות היחיד ליחודו יתברך“⁶⁴,

צריך כל איש ישראל להשתדל ככל התלוי בו (לא רק להפיץ תורה ויהדות בין בני ישראל, אלא) לפעול גם על בני נח שיקיימו שבע מצוות דידהו⁶⁴, ושיקיימו אותן – „מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה“.

(משיחות ש"פ בשלח (ט"ו בשבט), וש"פ יתרו תש"נ)

63 רמב"ם הל' מלכים ספ"ח. וראה לקו"ש חט"ו ע' 61'2. ח"כ ע' 140 ואילך.
64 ראה רמב"ם שם ה"י.

לעומת זה עשה האלקים⁵⁸, הרי על-כל-פנים מעין ענין האחדות ישנו בנמצא באומות העולם⁵⁹ (לפי שרצון הקליפה להתדמות אל הקדושה כקוף בפני אדם⁶⁰).

ועפ"ז מובן מה שגם אצל המצריים⁶¹ ה' (בדוגמת מה שה' בבני ישראל –) ענין „בלב אחד“, שגרים שיהיו „כאיש אחד“.

אלא שהחילוק הוא כנ"ל: באומות העולם לא יתכן אופן זה של התאחדות אמתית מצד עצמם („כאיש אחד“), ואין זאת אלא תוצאה ומסובב משנאתם „בלב אחד“. משא"כ בישראל, כיון שנקודת היהדות היא מציאותם האמתית, נפעל בהם עי' התאחדות גמורה, „כאיש אחד“.

יב. אע"פ שהאחדות האמתית שישנה בישראל מצד בחינת יחידה לא תתכן באומות העולם, אעפ"כ, מאחר שמתן תורה פעל, כידוע, את ביטול הגזירה שהפסיקה בין „עליונים“ ל„תחתונים“⁶² (בין אלקות לנבראים), פעל הדבר והשפיע גם על בני נח, שאף הם יוכלו להכיר ולהרגיש בכח האלקי המלוכב בהם –

מהד"ת יג. ב. עה"ת נח י, ה. וש"נ. וראה בהנסמן לעיל הערה 50.

58 קהלת ז, יד.

59 ראה לקו"ת ראה כה, א.

60 זח"ב קמת, ב. וביהל אור ע' שנח שהוא ע"ד שארז"ל (מדרש הגדול) עה"פ (בראשית ה, ג) שמקודם היו כקופין.

61 ובפרט שהי' לפני מ"ת – ראה לקו"ש

ח"ט שם הערה 38.

62 שמו"ר פי"ב, ג. תנחומא וארא טו.

